

10232

C

బుద్ధుణ్ణి బుద్ధిగా వాసిన కథ

డా॥ తిరుమల రామకృష్ణ

5

4

10232 3

బుద్ధుణ్ణి బడిలో వేసిన కథ

మరికొన్ని కథలు

డాక్టర్ తిరుమల రామచంద్ర

ప్రొకృత అకాడమీ

హైదరాబాద్ - 500 380.

4

ప్రథమ ముద్రణ : మే, 1993

ప్రతులు : 1000

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

గ్రంథాలయం

నమోదు సంఖ్య 40314...

తేది 11.3.95...

వెల : 12-00

ప్రతి స్థానం :

విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం,

బ్యాంక్ స్ట్రీట్,

హైదరాబాద్ - 500 001.

5

మ న వి

ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వార పత్రిక 1962 ఆగస్టు 15 న పిల్లల కోసం ప్రత్యేక సంచిక ప్రచురించింది. దానిలో నేను వెక్కు మారుపేర్లతో చాల విషయాలు వ్రాయవలసి వచ్చింది. వాటిలోవే ఈ కథలు.

ఇవి ఏడేనిమిది తరగతుల స్థాయి కలిగిన పిల్లలకు ఉద్దేశించినవి. వారు వీటిని చదివి ఆనందిస్తారని నమ్ముతున్నాను.

చివరి వ్యాసం “పోతన బాగవత పంచశతి నీరాజనం” లో ప్రచురిత మయింది. దీని స్థాయి కొంచెం ఎక్కువే అయినా, ఈ కథలు చదివిన పిల్లలు ఈ వ్యాసం చదవగలరనే నమ్మకంతో దీనిలో చేర్చాను.

ఈ కథలను, వ్యాసాన్నీ పుస్తక రూపంలో ప్రచురించడానికి అనుమతించిన ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక సంపాదకులకు కృతజ్ఞతా వందనాలు తెలుపుతున్నాను.

శ్రీముఖ, జ్యేష్ఠ పూర్ణిమ

తేది: 6-6-1993

హైదరాబాద్-380

భాషా సేవకుడు

తిరుమల రామచంద్ర

దీనిలో...

డి ర డ

విషయం

పుట

ఉ పాయనం

7

బుద్ధుణి బడిలో వేసిన కథ

9

పెద్దన తాతయ్య

13

చిట్టి పాపలతో శ్రీనాథుడు

19

నీడవలె వెన్నంటి నీతులు తెలిపే వేమన

25

సూరయ్యా చంద్రమ్మా ఆకాశంలో ఎందుకున్నారు

31

భాగవతం - బాల సాహిత్యం

34

8 5 7

ఉపాయనం

ఉదయన చక్రవర్తికి

ఫల్గుణ చక్రవర్తికి

శ్రద్ధా తిరుమలకు

స్నిగ్ధా తిరుమలకు

అప్రమేయ కదాంబికి

ప్రపంచ బాలబాలికలకు అందరికీ

7 8

అంబు-చేద

అంబు-చేద

అంబు-చేద

అంబు-చేద

BLANK PAGE

అంబు-చేద

అంబు-చేద

బుద్ధుణ్ణి బడిలో వేసిన కథ

సిద్ధార్థ కుమారుడు పెరిగి పెద్దవాడు అయినాడు.

ఇక కుమారుణ్ణి బడికి వేయడం అవసరమని తండ్రి శుద్ధోదన మహారాజు భావించినాడు. మహారాజకుమారుడు బడికి వెళ్ళడం కదా మరి? ఊరికంతా పండుగలాంటిది.

కపిలవస్తు మహానగరాన్ని అలంకరించ వలసిందని శుద్ధోదన మహారాజు ఆజ్ఞాపించినాడు. నగరంలోని మామూలువీధులను, రథాలు తిరిగే బాటలను, నాలుగు వీధులు కలిసే చతుష్పథాలను, అంగడి వీధులను ఊడ్చి గంధపు నీళ్ళు చల్లినారు. అంతటా ఘుమ ఘుమలాడే పూలు చల్లినారు. ఎటు చూచినా పూలే.

శుద్ధోదన మహారాజు సిద్ధార్థుని పిలుచుకొని బడికి బయలుదేరినాడు. వెంట మంగళ ద్రవ్యాలు తీసుకొని పరిజనం పరుగులు తీసినారు. పదివేల మంది శాక్య బాలకులు సిద్ధార్థుని వెంట నవ్వుతూ, కేరింతలుకొడుతూ బయలుదేరినారు. దారి పొడగునా అరుగుల మీద, ద్వారాలలోను, గవాక్షాలవద్ద వేలమంది కన్యకలు నగలు, కొత్తగుడ్డలు ధరించి నిలబడి, వస్తున్న

సిద్ధార్థ కుమారునివైన, శాక్య బాలకుల
వైన పూవులు చల్లుతూ జయజయ
నినాదాలు చేసినారు.

ఎనిమిదివేల మంది దేవకన్య
కలు రత్నాల చీపురుకట్టలు పట్టుకుని,
నగలు జీరాడుతుండగా సిద్ధార్థుని రాక
కోసం వీధులు ఊడ్చి సాగినారు.
ఆకాశ వీధిలో దేవ నాగ యక్ష
గంధర్వ అసుర గరుడ కిన్నర
ఉరగులు సగం మాత్రమే కనిపిస్తూ
పూలదండలు, పట్టు గుడ్డలు పట్టుకుని
ఎగురుతూ వెళ్ళినారు.

పెట్టడం కోసం మోదకాలు, లడ్డుకాలు, అపూపాలు మొదలయిన పంచ భక్ష్యాలతోను,
బంగారు నాణేలతోను నిండిన పదివేల రథాలు ఈ జన సమూహం వెంట నడిచినాయి.

ఇంత అట్టహాసంతో శుద్ధోదనుడు సిద్ధార్థ కుమారుని చేయిపట్టుకొని ముందు నడవగా
శాక్యుల పెద్దలు, బాలురు వారి వెనుక వెండి నడకలు నడిచినారు.

ఇంతజనమూ లిపిశాలను (బడిని) చేరినది. ఆ బడిలో ప్రధానాచార్యుని పేరు
విశ్వామిత్రుడు. ఆయన మహారాజుకు స్వాగతమిచ్చి సిద్ధార్థ కుమారుణ్ని లిపిశాలలోనికి
పిలుచుకొనినాడు. కుమారుని ముఖవర్చస్సును, సిరిని చూచి అచార్య విశ్వామిత్రునికి
ఆశ్చర్యం కలిగినది; తలవంచుకొని, కప్పగా కూలిపోయినాడు.

అప్పుడు శుభాంగుడనే దేవపుత్రుడు విశ్వామిత్రుడు పడిపోకుండా కుడిచేతితో అడ్డుకుని,
శుద్ధోదన మహారాజును, జనసమూహాన్ని చూచి ఇలా అనినాడు: “రాజా, ఈ మనుష్య

లోకంలో ఎన్ని శాస్త్రాలు, లెక్కలు, లిపులు, వ్యాకరణాలు, శిల్పాలు ఉన్నాయో, వాటో నంతా ఈ సిద్ధార్థ కుమారుడు పూర్వ జన్మలలోనే నేర్చుకొనినాడు. అయితే, ఇప్పుడు ఇక్కడికి ఎందుకు వచ్చినాడంటే, లోకమర్యాదను పాటించడానికే సుమా! అంతే కాదు. అసంఖ్యాకులైన శాక్య కుమారులకు మనః పరిపాకం కలిగించడానికి, ఇతర జీవకోటిని మహా యానంలో నడిపించడానికి ఇక్కడికి వచ్చినాడు. లోకోత్తర విషయాలను తెలుసుకొని, ఏ విషయమంటే ఆ విషయం అద్భుతమేక చూడగల ఇతనికి లిపులు లెక్కేమిటి? ఈ జగత్తులోని వివిధ విచిత్ర విషయాలను, కనబడని వాటిని క్షణంలో తెలుసుకోగలిగిన వాడికి, కనిపిస్తున్న ఈ అక్షరరూపాలు తెలుసుకోవడం గొప్ప కాదు."

ఆ దేవపుత్రుడు సిద్ధార్థ కుమారుని గొప్పతనం ఈవిధంగా తెలిపి, అతనిని పూవులతో పూజించి వెళ్ళి పోయినాడు. రాజు దాదులను, పరిచారికలను మాత్రం బడిలో కుమారునికి తోడుగా ఉంచి తక్కిన పరివారంతో పాటు నగరుకు తిరిగి వెళ్ళిపోయినాడు.

తర్వాత సిద్ధార్థ కుమారుడు చందనపు చెక్కలతో చేసిన లిపిఫలకం (ఫలకను) ఒక చేత పట్టుకొనినాడు. కుడిచేత దివ్య రత్నాలు పొదిగిన బంగారు పిడిగల బలపం పుచ్చుకొని నాడు. ఆచార్య విశ్వామిత్రుణ్ణి చూచి, "ఆచార్యులవారూ, నాకు ఏ లిపి నేర్పదలచినారండీ? బ్రాహ్మి లిపిని నేర్చుతారా? ఖరోష్ఠీ లిపిని నేర్చుతారా? పుష్కరసారి లిపిని నేర్చుతారా? అంగ లిపిని, వంగ లిపిని, మగధ లిపిని, మంగల్య లిపిని నేర్చుతారా? లిపులు మొత్తం అరవై నాలుగు ఉన్నాయి గదా? వాటిలో దేవిని నేర్చుతారు?" అని ప్రశ్నించినాడు. బడిపంతులు విశ్వామిత్రుడు ఆశ్చర్యపడి, తాను గొప్ప పండితుణ్ణి అనే గర్వం పోగా నవ్వుతూ, మనస్సులో ఈవిధంగా అనుకొనినాడు:

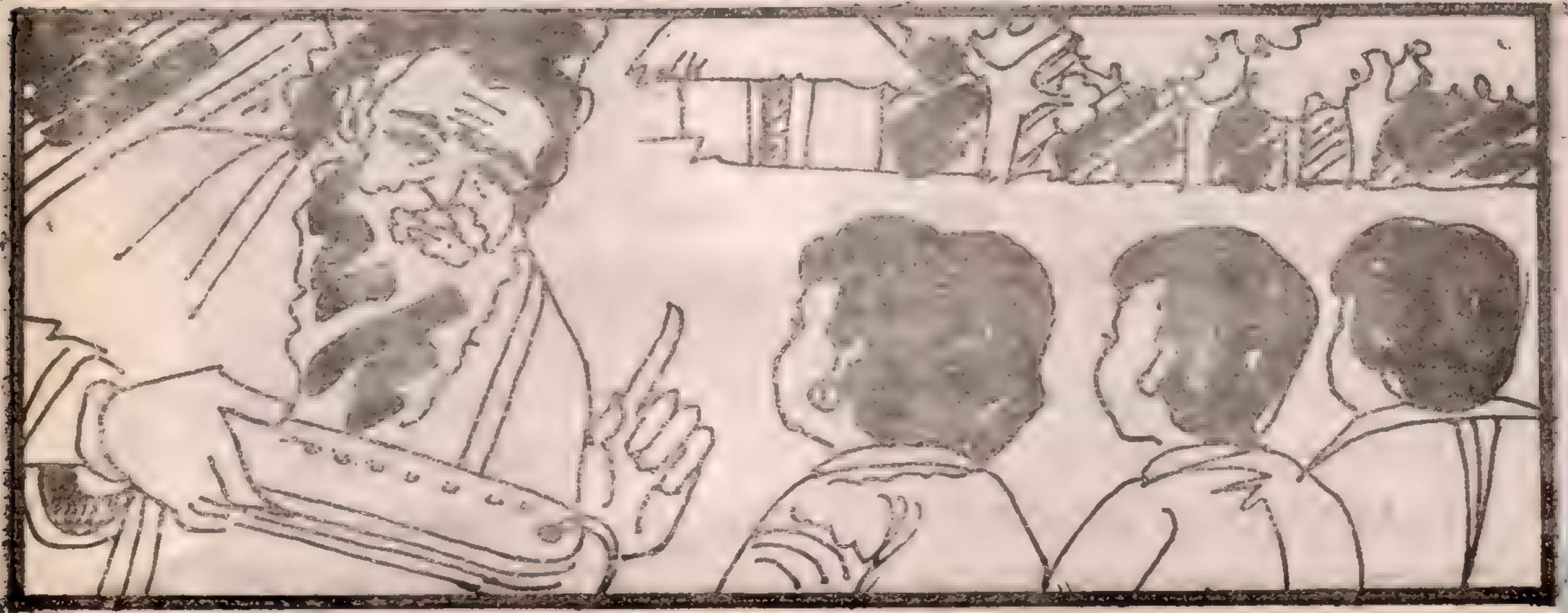
'ఆహా! ఆశ్చర్యం! ఈ శుద్ధ సత్త్వుడు సకలశాస్త్రాలు ఎరిగినవాడు. లోక మర్యాద కోసం లిపిశాలకు వచ్చినాడు. నాకు పేరు కూడా తెలియని పెక్కు లిపులు తెలుసుకొని ఇక్కడికి వచ్చినాడు. ఇతనితో మాట్లాడలేక పోతున్నాను. ఇతని తలను సూటిగా చూడలేక పోతున్నాను. అలాంటప్పుడు లిపిప్రజ్ఞా పారంగతుడైన ఇతనికి నేను ఏమి నేర్చుతాను? ఇతడు

దేవాతి దేవుడు. అయినా, ఇతని ప్రజ్ఞోపాయ విశేషంతోనే ఈ సర్వలోకపరాయణునికి చదువు నేర్పుతాను.'

విశ్వామిత్రుడు ఈవిధంగా ఆలోచించి, పదివేలమంది శాక్యబాలకులతో పాటు సిద్ధార్థ కుమారునికి అక్షరాలు నేర్పడం ప్రారంభించినాడు. నాడు, ఆ ఆలతో మొదలు పెట్టేవారు గనుక ఒక్కొక్క పదం చెప్పి అక్షరాలు పలికించేవాడు. అనిత్యం అనే మాట చెప్పి ఆకారం పలికించినాడు. ఆత్మ పరహితమనే మాట చెప్పి ఆకారం పలికించినాడు. ఇలాగే ఆ మొదలు అః వరకు పదం పదమూ చెప్పి అచ్చులూ, క మొదలు ష వరకు కకారాది పదాలు చెప్పి హల్లులూ పలికించి వ్రాయించినాడు.

ఈ విధంగా మాతృకలు (మూలాక్షర పదాలు) చదివిస్తున్నప్పుడు సిద్ధార్థ కుమారుని ప్రభావంవల్ల అసంఖ్యాకమైన ధర్మాలను ఆచార్యుడు ఉపదేశించ గలిగినాడు.

ఈ ప్రకారం సిద్ధార్థ కుమారుడు లిపిశాలలో ముప్పైరెండు వేలమంది కుమారులకు మనః పరిపాకం కలిగించినాడు. అలాగే ముప్పై రెండు వేల మంది కుమారికలకు చిత్తం ధర్మాయత్తం చేసినాడు. అన్నీ నేర్చిన వాడైనా ఆయన లిపిశాలకు వెళ్ళడం ఇందుకోసమే.

పెద్దన తాతయ్య

పెద్దన తాతయ్యగారు ఏడో పుస్తకం వ్రాశారని, దానిని నిండు ఓలగంలో వినిపించి నాన్నగారికి సమర్పిస్తారని నగరు అంతా మహా సంబరంగా ఉంది. కటకం నుంచి నాన్నగారు తిరిగి వచ్చిన తర్వాత చాల సంతోషంగా ఉన్నారు. వెంట పిన్నిగారూ వచ్చారు. ఆమె లక్ష్మీదేవి పిన్నిగారు. ఎంతో ఆప్యాయంతో “తిరుమలాంబికా! తిరుమలాంబికా!” అని పిలుస్తూ, చెక్కులు నొక్కి ముద్దు బెట్టుకుంటూ, “అంతా రాయలవారి పోలికే”

అంటుంటారు. లక్ష్మీదేవి పిన్నిగారిని ఆమె వెంట వచ్చిన వాళ్ళంతా తుబ్బాదేవి, లుబ్బాదేవి, లక్ష్మీదేవి అంటారు. నాన్నగారేమో “జగన్నోహినీ!” అనడం కూడా విన్నాను.

కటకంనుంచి వచ్చాక నగరమంతా మహానందంగా ఉందా! అందులోను అల్లసాని పెద్దన తాతయ్యగారంటే నాన్నగారికి మహా గౌరవమా! కనుకనే విజయనగరమంతా ఆ పుస్తకం విని, ఆనందించడం కోసం వేయి కళ్ళతో వేచిఉన్నట్టు అనిపించింది. ఆ వైభవం చూడడం కోసం నేనూ మురిసి పోయాను. చెల్లెలు కృష్ణాజీకి కూడా

ఈ విషయాలు తెలిపాను. ఇద్దరం రత్నాంగిమేధ ఎక్కి చూతుము గదా, నగరమంతా పచ్చ తోరణాలతో నిత్య కల్యాణంగా ఉంది.

అపరాహ్ణం కాగానే, కోటలో కోలాహలం ఎక్కువయింది. “తిరుమలాంబికా అమ్మ గారూ: కృష్ణాజీ అమ్మగారూ:” అని దీర్ఘలుతీస్తూ దాసీలు “నాన్నగారు పెద్దన మహాకవి గారిని పిలుచుకొని రావడానికి వెళ్ళుతున్నారమ్మా. పట్టపు ఏనుగు నగరు హజారం వద్ద సిద్ధంగా ఉంది” అని పరుగున వచ్చి చెప్పారు. మేము జనానామహాలు దిగి హజారానికి రాగానే నాన్నగారు, అప్పాజీగారు వాత్సల్యంతో నా వైపు చూచి అంబారీ ఎక్కండన్నట్లు కనుసైగతో చెప్పారు. నేనూ, కృష్ణాజీ హొంబట్టు పరికిణీలు, జాశువా వల్లెవాట్లు జీరాడగా ముందు కాళ్ళు వంచి నిలబడిన ఏనుగును ఎక్కి అంబారీలో కూర్చున్నాము. తర్వాత నాన్నగారు, అప్పాజీ, దండనాయకులు ఎక్కి కూర్చున్నారు.

ఏనుగు ఘీంకరిస్తూ తరలింది. దానిరెండు వైపులా వ్రేలాడుతున్న ఘంటలు కొట్టు కుంటూ ఆనందనాదం చేశాయి. ముందు భేరీ భాంకారాది వాద్యాల, నాద స్వరాల నాదం వ్యాపించింది. వందిమాగదులు “మహారాజాధిరాజా, రాజపరమేశ్వరా, మూరు రాయరగండా, అరిరాయవిభాళా, అష్ట దిక్కురాయ మనోభయంకరా, బాషెగె తప్పవ రాయర గండా, పూర్వ దక్షిణ పశ్చిమ సముద్రాధీశ్వరా, యవన రాజ్య స్థాపనాచార్యా, గజపతి విభాళా, పరిభూత సురత్రాణా, శ్రీ వీరప్రతాపా, శ్రీ కృష్ణరాయ మహారాయా బహుపరాక్:” అంటూ కైవారాలు చేస్తున్నారు. రాజవీధిన కొంతదూరం వెళ్ళామో లేదో ఎదుట వేదమోషతో బ్రాహ్మణ్యం ముందు నడువగా, పెద్దన తాతయ్యగారు ఊర్ధ్వ పుండ్రాలతో ఫాలభాగం వెలిగిపోతుండగా, చెవుల తమ్మల కొనలలో ఊగిసలాడుతున్న కుండలాల కాంతి చిరు నవ్వుతో కలిసిపోతుండగా, కప్పుకున్న పట్టు ఉత్తరీయం గాలికి రెపరెపలాడగా, బృహస్పతి వలె కదిలి వస్తున్నారు.

నాన్నగారు తాతయ్యగారిని చూచి చూడగానే, మదకరీంద్రం నుంచి తటాలున దిగి, ఎదురు వెళ్ళి పిలుచుకొని వచ్చి, కేలూత ఇచ్చి ఎక్కించుకొని అంబారీలో కూర్చోబెట్టారు. పట్టపు ఏనుగు సంతోషంతో ఘీంకరించింది. తాతయ్యగారు ముసి ముసి నవ్వులు ఒలికిస్తూ నా వైపు వాత్సల్యంతో చూచి తలపై చేయి పెట్టి “ఓహో! తిరుమలాంబికా తల్లిగారా?” అన్నారు. సిగ్గుపడిపోయి, వారి పాదాలు అద్దుకున్నాను. అప్పుడు వాద్యాల ధ్వని, జనుల జయ జయ ధ్వనాలు, ఏనుగుల ఘీంకారాలతో దిక్కులు పగిలి పోతాయా అన్నట్టు తోచింది.

జనమంతా భువనవిజయాస్థానానికి బయలుదేరింది. భువనవిజయం ముందు పెద్దన తాతయ్యగారికి పెద్దగా స్వాగతమిచ్చారు. నాన్నగారు తాతయ్యగారిని “దయచేయండి, దయచేయండి” అంటూ పిలుచుకొని వెళ్ళి తమ రత్న సింహాసనం పక్కన మరొక కనక సింహాసనంలో కూర్చోబెట్టారు. మంగళ గీతాలాపాలు, పుష్ప వర్షాలు, చందన చర్చలు, కర్పూర తాంబూల సమర్పణ మొదలయినవి జరిగిన తర్వాత పెద్దన తాతయ్యగారు గొంతెత్తి తమ గ్రంథం చదువడం ఆరంభించారు. దాని పేరు స్వారోచిషమనుసంభవం-దానినే మనుచరిత్ర అనీ తర్వాత అన్నారు.

“శ్రీ వక్షోజ కురంగనాభ
మెదవై చెన్నొంద....”

అని మంగళాచరణ పద్యం వినగానే నా ఒళ్ళు జల్లుమన్నది. నాకు పద్యాలు పూర్తిగా అర్థం కాక పోయినా ఏదో మధుర సంగీతం విన్నట్టు అనిపించింది. “శరీష కుసుమ పేశల సుదామయోక్తు” అని నాన్నగారు అన్నారంటే ఊరికే అన్నారా? ఆశ్వాసాంతాలలో—

“నల నృగ రంతి భగీరథ భారత
నందనకల్ప, యనల్ప యశ
శృలుకితలోక, విలోక వదూజన
సూన శరాసన, మానఖనీ,
ప్రళయ ఘనా ఘన మోష జయానక
భాంకృతి భీమ చపేటలుర
త్కలబరిగీ కటకక్షితి రక్షక,
కన్నడ రాజ్యరమా రమణా!”

అని అన్నప్పుడు నా మనస్సు పరవళ్ళు తొక్కింది. ఇంతకుముందు తాతయ్యగారు భువన విజయాస్థానంలో ఆశువుగా చెప్పిన ఉత్పల మాలికకు మెచ్చి నాన్నగారు బిరుదైన గండ పెండేరం తాతయ్యగారి పాదానికి తామే తొడగడం, ఇంకా ఎన్నో గోష్ఠాలు చూచాను. కాని, ఈ ఉత్సవం ముచ్చట దీనిదే. ఎంత చూచినా ఆశ తీరలేదు.

మనుచరిత్ర చదివి వినిపించడం అయిన తర్వాత నాన్నగారు, తాతయ్యగారిని ముత్యాల పల్లకీలో కూర్చోబెట్టి మహావైభవంతో మెరవణి జరిపారు. పల్లకీని తమ చేత్తో పట్టి ఎత్తారు. టపాకాయలు మొదలయిన బాణసంచా కాల్పులతో, కాకర పూవత్తుల, మతాబాల కాంతులతో దిగంతాలు నిండిపోయాయి. నాన్నగారు “ఆంధ్రకవితా పితామహా! అల్లసాని పెద్దన కవీంద్రా!” అని కైవరాలు చేశారు. అప్పుడు తాతయ్యగారివైపు చూడాలి-సంతోషం, సంకోచం, సంబరం-అన్నీ ఒకేమారు ముఖంలో ముప్పిరి గొన్నాయి.

రాత్రి పొద్దుపోయిన తర్వాత జనానా చేరుకున్నాను. భోజనానంతరం పడుకొంటే మను చరిత్రలోని పద్యాలే కళ్ళ ఎదుట చిత్రాలుగా కనిపించసాగాయి. మద్దెల వాయిచినట్టు, నెలవీళ్ళు త్రుళ్ళింత లాడినట్టు ఏమిటా పద్యం?

“అట జని కాంచె భూమిసురు
డంబరచుంబిశిర స్సరి జ్వరీ
పటల ముహుర్ముహుర్లుత ద
భంగ తరంగ మృదంగ నిస్సవన
స్ఫుటనటనానుకూల పరి
పుల్ల కలాప కలాపి జాలమున్
కటక చరత్కరేణు కర
కంపిత సాలము శీత శైలమున్.”

పసిబిడ్డను కొట్టిన ఘట్టం నాకు కండ్లకు కట్టింది. ఏడుపు వచ్చినట్లయింది. వీడ్చానేమో కూడా.

“ఓయి దయావిహీనమతి
ఊరక ఈ పసిబిడ్డ గొట్టగా
జే యెటులాడె నీకు? నిది
చేసిన దేమి? వృథాశపింతురే?
బోయవె? ఆడుతోడునను
బుట్టవె శాప నిమి త్రమే తపం?
బీ యెడనున్న శాంతిపరు
లేమనువా రిక నీ చరిత్రకున్?”

తాతయ్యగారి మనస్సు ఎంత మెత్తనిది? అనుకుంటూ ఉండగా కన్నులు మూతపడ్డాయి.

* * * *

కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి. మా అందర్నీ దుఃఖసముద్రం ముంచెత్తింది. నాన్న గారు దేశ ప్రజలందరినీ వదిలి పరమపదం చేరారు. ఆనాడు విజయనగరమంతా విజయ రహితంగా కనిపించింది. అంత దుఃఖంలోను పెద్దన తాతయ్యగారు విలపిస్తూ చెప్పిన పద్యం—

“ఎదురైనచో దన మదకరీంద్రము డిగ్గి
 చేయూత యొసగి ఎక్కించుకొనియే
 బిరుదైన కవిగండ పెండేరమున కీవె
 తగుదని తానె పాదమున దొడిగె
 కోకట్రామా ద్యనేకాగ్రహారము
 లడిగిన సీమలయందు నిచ్చె
 ఆంధ్ర కవితా పితామహ, అల్లసాని
 పెద్దన కవీంద్ర, యని నన్ను బిలుచునట్టి
 కృష్ణరాయలతో దివి కేగలేక
 బ్రతికి యుండితి జీవచ్ఛవంబు నగుచు!”

చెవుల్లో గింగురు మంటూంది; ఘంటా మోషలాగ; తుంగభద్రా సముత్తుంగ వీచికల హోద
 లాగ. మరొక కవి—

“...నృసింహుని కృష్ణుడు చేరె స్వర్గమున్
 ద్వారకనున్న కృష్ణుడవ
 తార సమాప్తము నొందు కై వడిన్.

అని వాపోయాడు.

కాలం మారింది. కొంత కాలానికి గాని మరల విజయనగరం పూర్వ స్థితికి రాలేదు.
 అప్పటికి మావారు అశియ రామ రాజయ్యగారు రాజ్య పాలకు లయ్యారు.

చిట్టిపాపలతో శ్రీనాథుడు

“కవిరాజు కంఠంబు కౌగలించెను గదా
 పురపీఠి నెదురెండ బొగడదండ,
 ఆంధ్రనైషధకర్త యంప్రి యుగ్మంబున
 దగిలియుండెను గదా నిగళయుగము,
 వీరభద్రదారెడ్డివిద్వాంసు ముంజేత
 వియ్యమందెను గదా వెదురుగొడియ,
 సార్వభౌముని భుజాస్తంభమెక్కెను గదా
 నగరి వాకిటనుండు నల్లగుండు,
 కృష్ణవేణమ్మ గొనిపోయె నింత ఫలము,
 బిలబిలావులు తినిపోయె దిలలు పెసలు,
 బొడ్డుపల్లెను గొడ్డేరి మోసపోతి,
 ఎట్లు చెల్లెంతు టంకంబు లేడునూర్లు?”

“ఏమిటి పిల్లలూ, అలా చూస్తారెందుకు? నన్ను గుర్తుపట్టలేదూ? ఎలా గుర్తు
 పడతారు లెండి? కాళ్ళకు బేడీలతో, మెడలో బొగడదండతో, నగరి వాకిటి నల్లగుండు
 మోసుకుని, ముంజేతిలో వెదురు గొడియ పట్టుకుని వెళ్ళుతూ ఉంటే, ఖైదీలాగ రాజు
 పురుషులవెంట వెళ్ళుతూ ఉంటే నేను ఎవణ్ణి గుర్తు పట్టగలరు? మహామహా వారే గుర్తు
 పట్టడం కష్టం: పసిపిల్లలు, మీరేమి పోల్చుకోగలరు లెండి?

“కాలం, నాయనా : కాలం : ఎంతటి వాడయినా కాలమనే క్రూర రాక్షసికి

తల ఒగ్గవలసిందే. నాదేమిటి? మహా మహా రాజులే కాలగర్భంలో కలిసి పోయారు గదా! కొండవీటి రెడ్డిరాజుల ఆస్థానాలలోను, రాజమహేంద్రవరం రెడ్డిరాజుల పేరోలగాలలోను, ఎంత హాయిగా గడిపానో ఇప్పుడంత కష్టమూ దాపురించింది. వెదకోమటి వేమ భూపాలుని వద్ద విద్యాధికారిగా ఉండిన వాణ్ణి. ఇప్పుడేమో ఈ కారాగార నివాసాధికారం ప్రాప్తించింది.

“గడిచిన సంగతులు తలచు కుంటే ఒళ్ళు జలదరిస్తుంది. మా పితా మహుడు కమలనాభామాత్యుడు సరస సాహిత్య సామ్రాజ్య చక్రవర్తి. ఆయన క్రాల్ పట్టణానికి కరణం.

మహా వైభవంతో మనుగడ సాగించినవాడు. అప్పటి కాకతీయ సార్వభౌములూ ఆయన పాదాలకు తలలొగ్గేవారే! నా హోదాకు ఇక తక్కువేమిటి? తాతగారివద్దే చదువుకున్నాను. క్రాల్ పట్టణంలోనే నా చిరుతప్రాయం గడిచింది.

“క్రాల్ పట్టణం చే జ్ఞాపకం వచ్చింది. అదెక్కడుందో, ఏ ప్రాంతమో అని ప్రతి వారూ పోరాడుతున్నారట. దాన్ని నేనూ ఇప్పుడు గుర్తించలేను. సరిగ్గా వారిది తటిలో ఉండేది. సముద్రతీరంలో ఉన్నందువల్ల కరపట్టణం, క్రాల్ పట్టణం, కాలపట్టణం అనేవారు. కృష్ణాతీరంలో అడ్డువేసిన కట్టను కరకట్ట అంటారే, అలాగ. అదిప్పుడు ఏ సముద్రపు ఆటు పోటుకో మునిగిపోయింది గనుక ఎక్కడుందో తెలుసుకుందామని మీరేమీ శ్రమ పడకండి. ఆఖరులో బొడ్డుపల్లిలో సేద్యం ప్రారంభించాను కనుక అదే నా వూరు అనుకుందాము.

ఇంతకూ నా పద్యాలూ, గ్రంథాలూ చదువక, తెలుగు వాణ్ణి అనుకోక ఇదేమిటి నా వూరి వూసు :

“మరచాను. మీరు ఏవైనా నా పద్యాలు చదివారా? చదవండి. అంతకు ముందువీ చదవండిం: చక్కని శైలి, కల్పనా అలపడుతాయి. నేనేమో—

చిన్నారి పొన్నారి చిరుత కూకటినాడు
రచియించితిని మరుత్తరాట్చరిత్ర,
నూనూగు మీసాల నూత్నయౌవనమున
శాలివాహన సప్తశతి నుడివెలి,
సంతరించితి నిండు జవ్వనంబున యందు
హర్షనైషధ కావ్య మాండ్రభాష,
ప్రౌఢ నిర్భర వయః పరిపాకమున గొని
యాడితి భీమనాయకుని మహిమ
ప్రప్రాయమింతకు మిగుల గైవాలకుండ

కాశికాఖండ మనే మహా గ్రంథం తెలుగు జేశాను. కథలూ కారుణ్యాలూ వ్రాసాను. అవన్నీ పద్యాలే అనుకోండి. నా కథా సంపుటం హరవిలాసం. హరునికి సంబంధించిన కొన్ని కథలు గుదిగుచ్చి పద్యాలలో వ్రాసి మిత్రుడు అవచి తిప్పయ్యశెట్టికి అంకిత మిచ్చాను.

“అబ్బో! ఆ కాలంలో నా పుస్తకాలు అంకితం పుచ్చుకోవడానికి ఎగబడేవారనుకోండి. చదివేవాళ్ళ సంగతి చెప్పనక్కర్లేదు. మిత్రుడు బెండపూడి అన్నయామాత్యుడు మహా మౌఢ్యవాడు. అతడు బహుభాషా కోవిదుడు.

అరబీ భాష తురుష్క భాష గజక
ర్జుటాండ్ర గాంధార ఘూ

నాకు కృపసేయు మొక
ప్రబంధంబు నీవు
కలిత గుణగణ్య
శ్రీనాథ కవివరేణ్య !

అని కోరాడు. సరే అన్నాను. తర్వాత ఆయన కొలువుచేసే వీరభద్రారెడ్డికి కాశీఖండం అంకిత మిచ్చాను. భీమేశ్వర పురాణం, శివరాత్రి మాహాత్మ్యం మొదలయినవి ఎన్నో వచించాను.

“ఇక దేశం తిరగడ మంటారా? తెలుగుదేశం, దక్షిణాన కంచినుంచి కటకం వరకు, పడమట విరూపాక్షం నుంచి ఓరుగల్లు వరకు తిరిగాను. ప్రతి రాజాస్థానంలోను పండితుల

ర్గర బాషల్ మలయాళ బాష శక బాషా సిందు సౌవీర బ
ర్పర బాషల్ కరహట బాష మరియుం
బాషా విశేషంబు ల
చెరువై వచ్చు నరేటి యన్ననికి గో
ష్ఠి సంప్రయోగంబులన్.

అలాటివాడు ఒకనాడు నాతో అన్నాడు గదా— ‘వేమభూపాలుని కేమో అఖిల పురాణాగమాలు వినిపించావు. దిగంత రాలకు నీ కీర్తి కర్పూరంలాగ వ్యాపించింది. మా పాకనాటివాడివి. బంధువువి. వాళ్ళకూ, వీళ్ళకూ కృత్య లిచ్చావు.

పీచమడంచాను. అప్పుడు చెప్పిన చాటువులే బోలెడు. రాజాస్థానాలలో ప్రవేశించడానికి రకరకాల వేషాలు వేశాను. ఏవి బడితే అవి తిన్నాను.

“కుల్లా యుంచితి కోక చుట్టితి మహా
కూర్పాసమున్ దొడ్డితిన్
వెల్లులిన్ తిలపిష్టమున్ మెసవితిన్
విశ్వస్త వడ్డింపగా
చల్లా యంబలి ద్రావితిన్ రుచులు
దోసంబంచు బోనాడితిన్.

విజయనగర సార్వభౌముల ముత్యాల శాలలో కనకాభిషేకం చేయించుకున్నాను. గొడ
డిండమ భట్టు కంచుడక్క పగులగొట్టించాను. సర్వజ్ఞ సింగభూపాలుని కొలువులో ఎంతో
మెప్పుపొందాను.

“అవన్నీ తలచుకుంటే ఏం లాభం? అవసాన దశలో సేద్యానికి దిగి భూములు పండక
కటిక దరిద్రం అనుభవించవలసి వచ్చింది. భూమి తీరువ చెల్లించలేకపోతున్నాను. మిత్రులే
ఉంటేనా? ఎలా ఉంటారు?

“కాశికా విశ్వేశు గలిసె వీరారెడ్డి
రత్నాంబరంబు లే రాయడిచ్చు?
రంభ గూడె దెనుంగు రాయ రాహుత్తుండు
కస్తూరి కే రాజు బ్రస్తుతింతు?
స్వర్గస్థుడయ్యె విస్సన మంత్రి మరి హేమ
పాత్రాన్న మెవ్వని పంక్తి గలదు?
కైలాసగిరి బంట మైలార విభు డుండె
దిన వెచ్చ మే రాజు తీర్చగలదు?

భాస్కరుడు మున్నె దేవునిపాలి కరిగె
కలియుగంబున నికనుండ గష్టమనుచు

తెనుగు రాజులు పోగానే ఎంతగా కాలం మారింది: దేశమంతా ఒడ్డె రాజులకు దక్కింది..
తెనుగును, తెనుగు కవితను, తెనుగు కవి రాజులను ఆదరించేవా రెవరు? ఇక ఆలసించడం
న్యాయం కాదు. అబ్బాయిలూ, మరువకండి.

“దివిజ కవివరు గుండియల్ దిగ్గురనగ
ఆరుగుచున్నాడు శ్రీనాథుడమరపురికి.”

నీడవలె వెన్నంటి

నీతులు తెలిపే వేమన్న

కొందరు ప్రాచీన కవులు నీడల్లాగ మనవెంట ఉంటూ మనం దారితప్పకుండా నడిపిస్తూ ఉంటారేమోనని అనిపిస్తుంది ఒకొక్కప్పుడు. అలా వెన్నాడేవారిలో వేమన వంటివాడు మరొకడు కనిపించడు.

దారిని నడుస్తున్నాను. దారిప్రక్కన ఏదో దొమ్మరాట జరుగుతున్నది. ఒక చిన్నారి పాప గడెక్కి ఆడుతున్నది. దానిని గురించి దొమ్మరి తెగపొగడుతూ, అలాటి ఆట మరెవ్వరూ చూపలేరని, తనే గొప్పవాణ్ణి అంటున్నాడు. చరిత్ర విద్యార్థి అయిన నా మనస్సు చివుక్కుమంది. "గడ ఎక్కి ఆడడం బుద్ధునికాలం నుంచి ఉంది. శ్రీనాథుడేమో గౌరగపడుచు ఆటలు వర్ణించాడు. వీడికి ఇంతటి దీమా ఏమిటి?" అనుకుంటూ కాలదేశ వర్తమానాలు చూడక ఏదో చెప్పబోయాను. అంతలో వీపుతట్టినట్టయి వెనక్కుతిరిగి చూచాను. విశ్వరహస్యమంతా వెలుతురుగా చేసుకుని కళ్ళలో పెట్టుకున్నట్టు ఉన్న మూర్తి రీలగా చదర్చిన మిచ్చింది. చప్పున

"అనువుగానిచోట అధికుల మనరాదు

కొంచెముండుటెల్ల కొదువగాదు;

కొండ అద్దమందు కొంచెమై ఉండదా?

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!"

అన్నట్టు తోచింది. నిజంగా ఎంతటి గండం గడిచింది! ఏదో పొట్టకూటికి పాటుబడుతున్న దొమ్మరాడి దగ్గరనా నా పాండిత్యం? ఎంత అమృతవాక్కు వేమనది!

* * *

తారతమ్య పరిగణన చాల కష్టం! జీవితమంతా కలిసి ఉన్న కొందరి మంచిని, మరికొందరి చెడునూ కనుక్కోలేము. అందులోనూ నేటి-తాళ్యం మితిమీరిన నేటి-పరిస్థితులలో ఎవడు ఎవడో తెలుసుకోవడం పెద్ద సమస్యే. పాపం వేమన్నకూ ఇలాటి చిక్కే ఎదురయి ఉంటుంది. ఏమిటి ఏమిటో, ఎవరు ఎవరో తెలుసుకోలేక

పోయాడో, తెలుసుకొని మురిసిపోయాడో కాని, ముత్యంవంటి పద్యం పలికాడు :

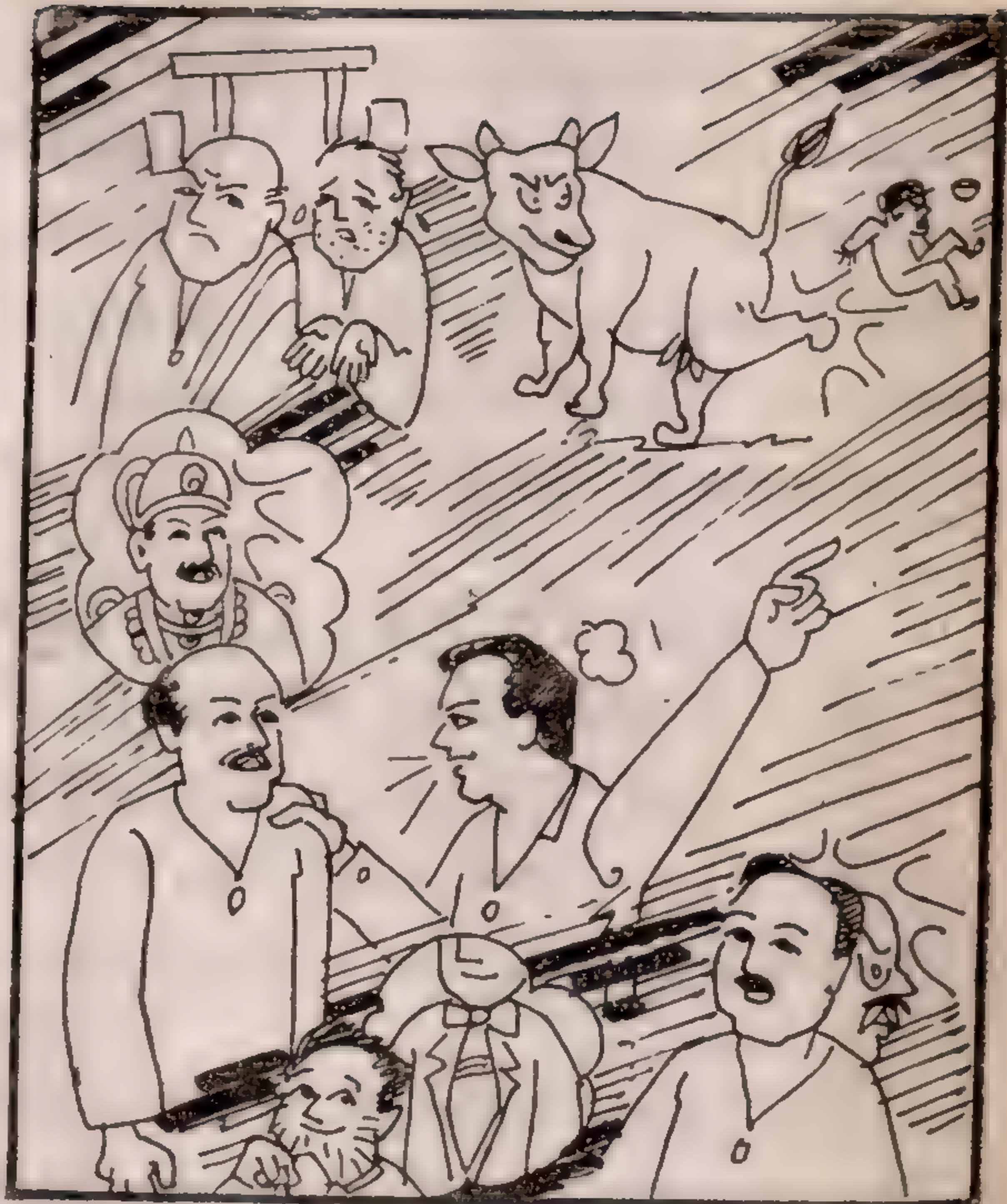
“ఉప్పు కప్పురంబు నొక్క పోలిక నుండు
చూడజూడ రుచుల జాడ వేరు;
పురుషులందు పుణ్య పురుషులు వేరయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!”

ప్రతి మానవుడూ ఇంతో అంతో ప్రతివారికీ ఉపయోగపడేవాడే ఉప్పులాగ. ఉప్పు లేకుండా రుచి రానట్టు మానవుని అవసరం లేనిదే ఏమీ రాణించదు. దిగ్విగంతాలకూ తమ గుణగణ పరిమళాన్ని వ్యాపింపజేసేవారు, కర్పూరంలాగ గుమగుమ లాడేవారు, ఇతరుల

కోసం తాము స్వాహా అయిపోయే
వారు అరుదు. వారే పుణ్య పురుషులు.
వారు వేరట. ఎలా తెలుసుకోవడం?
వేమన్నకు కలిగినట్టు వేలాది అనుభ
వాలు కలిగితేగాని మనం కనుక్కో
లేము.

* * *

“నాన్నా, ఇవాళ మనకు పాలు
సున్నా. ఆవు తన్నిందట.” అని
బుంగమూతి పెట్టుకొని నాకు ఫిర్యాదు
చేసింది పాప. అయిపోయాయి పాలు.
వట్టి పోయాయి మరి: ఏమని
పాలిస్తుంది? ఊరికే పీడిస్తే తన్నదూ
మరి? మనిషి అంతే. డబ్బు ఉంటేనే
సహాయ పడుతాడు. ఉన్నా సహాయ
పడనివారూ ఉన్నారు. అలాటి వాళ్ళను వేమన్న ఎంత బాగా, ఎంత ముచ్చటగా
విమర్శించాడో:

“గొడ్డుటావు బిడుక కుండ గొంపోయిన
పళ్ళు రాలదన్ను పాలనీదు;
లోభివాని నడుగ లాభంబు లేదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!”

లోభివాడిని ఎందరో ఎన్నోవిధాలుగా ఈసడించుకున్నారు. ఒక మహాకవి కృపణునికి
కృపాణానికి కేవలం ఆకారమే భేదమన్నాడు. మరొకడు వర్ణించని మేఘంతో పోల్చాడు.
కాని, వేమన్నగారి ఇవ్వకపోవడమే కాక పండ్లు రాలదంతాడు. ఇలాటి పోలిక మరే
సాహిత్యంలోను న భూతో న భవిష్యతి.

*

*

*

*

నేడు మిత్రమీరుతున్న పరస్పర ప్రశంసలు, పరస్పర సన్మానాలు, రాజకీయ నాయకుల చిద్విలాసాలూ చూస్తుంటే ఒళ్ళు మండిపోతూ ఉంటుంది. యోగ్యత గలవారిని పొగడడంలో ఎవరికీ ఆక్షేపణ ఉండదు. గోరంతలు కొండంతలు చేసినా అతిశయోక్తి అనుకుని ఆనందిస్తాము. ఏమీ లేనిదానికే హంగామా చేస్తున్నప్పుడు ఎంతో బాధ, కోపం కలుగుతాయి. "కోపమెందుకోయ్, చూచి ఆనందించు. లోకం తీరు ఇదే" అంటూ వేమన్న నవ్వి ఊరుకుంటాడు. లేకపోతే

“ఓగు నోగు మెచ్చు; ఒనరంగ అజ్ఞాని
బావమిచ్చి మెచ్చు పరమ లుబ్ధు;
పంది బురద మెచ్చు; పన్నీరు మెచ్చునా?
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!”

అనే చక్కని పద్యం చెప్పగలడా? ప్రపంచ గతే అంత.

అయితే నిజమైన యోగ్యత గలవాని గతేమిటి? ఎప్పటికీ వానికి నిష్కృతి? అనే సందేహాలు కలుగుతాయి? బురదను మెచ్చేవారు తగ్గి పన్నీరు మెచ్చేవారు పొడగట్టేవరకు; ఓగులను ఓగులు మెచ్చడం మానేవరకు; అజ్ఞానులు లుబ్ధులను మెచ్చడం మానేవరకు ఈ పరిస్థితి తప్పదు. మంచి పరిణామం కలుగడానికి కాలం కలిసిరావాలి. లోకం మనస్సు మాలి. పచ్చికాయను పరువం రాకముందే మాగవేస్తే పండుతుందా అని వేమన్నే ప్రశ్నించాడు.

*

*

*

*

పటాటోపాలూ, ఆడంబరాలూ ప్రపంచం పుట్టినప్పటినుంచీ ఉన్నాయి. అందులోనూ, ఈ కాలంలో మరీను. శక్తికి మించి బతుకుదామనీ యోగ్యతకు మించి కనిపించుదామనీ పలువురి ఆశ. అడియాస అన్నా ఫరవాలేదు. ఈ అడియాస మధ్యతరగతి వారిలో ఇంకా మీరింది. ఈ మధ్యతరగతి వారు బతుకేమో కూలినాలివాని బదుకు బదుకుతుంటారు; చూపేమో పైవారిమీద. చావుబతుకుల్లో ఉంటూ పై నుంచి వడే తేనె చుక్కకు ఆశ పడు తారు. ఇంత ఇదై నవారు మనస్సులో ఎలాటివారో చూద్దామా, వట్టి బెరుకు బెరుకు మంటారు.

ఇలాటి ఆకతాయిగాళ్ళను ఎందరిని చూచాడో ఏమో వేమన్న? ప్రపంచంలో మరెవ్వరూ వేలు పెట్టకుండా, మరొక మంచి ఉదాహరణ దొరక్కూండా చెప్పాడు:

“మేడిపండు జూడ మేలిమై ఉండును,
పొట్టవిచ్చి చూడ పురుగు లుండు;
బెరకువాని మదిని బింక మీలాగున,
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!”

మేడిపండు ఎంతో అందంగా, నాజుకుగా, ఎర్రగా మిసమిసలాడుతూ ఉంటుంది. చూచి చూడగానే హనుమంతుడు తరణిని మింగివేసినట్టు ఈ అరుణారుణ ఫలాన్ని మింగి వేద్దామా అనిపిస్తుంది. మింగామా ఎనభై నాలుగు లక్షల జీవరాసులూ మన పొట్టలో చేరాయన్నమాటే. పండు పొట్టవిప్పి చూచామా లోపల బిలబిలలాడుతూ పురుగులు— కొన్ని పాకేవీ, కొన్ని ఎగిరేవీ, కొన్ని కదలాడేవీ; కొన్ని మన మొగం మీదకే వచ్చి పడుతాయి. వైకి బొటారంతో లోపల తొటారంతో ఉండేవారి మనస్సు ఇలా లుకలుకలుగా ఉంటుంది.

*

*

*

*

ఏదో ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్నాను. సుడిగాలి లేచి, కంట్లో దుమ్ము పడింది. ఉక్కిరి బిక్కిరయి పోయాను. కళ్లు నులుముకొన్నకొద్దీ నీరు కారడం, మంటలు పుట్టడం ఎక్కువయాయి. ఈ అవస్థలోనే కంటిలోని నలుసు కూడా వేమన దృష్టిని తప్పి పోలేదు గదా— అనుకున్నాను.

“చెప్పులోని రాయి, చెవిలోని జోరీగ
కంటిలోని నలుసు, కాలిముల్లు
ఇంటిలోని పోరు ఇంతింత కాదయా?
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!”

అన్న పద్యం పసిడి పలుకుల నిధి అనిపించింది. వేమనగూడ చెప్పులోని రాయిలో బాధపడి ఉంటాడు. చెవిలో జోరీగ దూరి ఉంటుంది; ఏ కొట్టంలోనో మేను వాల్చినప్పుడు. వీటితో

ఇంటిలోని పోరును గుదిగుచ్చాడే, దానికే ఆశ్చర్యపడాలి. ఇంటిలో పోరు వచ్చింది గదా అని ఇల్లు వదులుతామా? చెప్పలో రాయి దూరింది గదా అని చెప్ప విసిరిపారేస్తామా? చెవిలో జోరీగ దూరింది గదా అని చెవి కోసుకోము గదా? ఇంటిలోని పోరుకు కారణమైనదాన్ని తొలగించాలి; కంటిలోని నలుసును, కాలి ముల్లును తొలగించినట్లు.

పలికిన ప్రతి పలుకూ జీవితానికి వ్యాఖ్యగా పరిణమించగల ఈ శక్తి ఏమిటి? ఈ రహస్యం ఏమిటి?

లోకవృత్తాన్ని పరీక్షించి, మననం చేసుకొన్నవారి మాటలు ఎప్పుడూ ఇలాగే ఉంటాయి. వారి మాటలు లోకజ్ఞానంతో పరువం పొంది మనన నిదిధ్యాసనాలనే కాపులో పండుతాయి. కనుకనే వాటికి కలకాలం గుఱాళించే వాసన, కలకాలం కన్నులు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతి, ఎన్ని జన్మలకైనా సంక్రమించే రుచి అబ్బుతాయి.

వేమన వాక్కులు తెనుగుజాతికి ప్రగతి మార్గంలో యుగయుగాల పాఠేయం.

సూరయ్యా, చంద్రమ్మా ఆకాశంలో ఎందుకున్నారు?

ఆఫీకా ప్రజల పురాణ గాథలూ, జానపద కథలూ, పిల్లల వినోద కథలూ భావుకతతో తొణికిసలాడుతూ ఉంటాయి. చంద్రుడు, సూర్యుడు ప్రత్యక్షంగా కనిపించే అద్భుత తేజ స్వరూపాలు గనుక వాటిని గురించి అది మానవ జాతులు రకరకాలుగా ఊహించాయి; రకరకాలుగా కల్పనలు చిందించాయి. ఆఫీకా ప్రజల పురాణాలలో సూర్యుని గురించి వేనవేలు కథలున్నాయి. వాటిలో ఒక్కటి ఇది. పనిపిల్లల మనస్తత్వానికి అనుగుణంగా విషయ కథనం దీని విశిష్టత.

పూర్వం సూర్యుడూ, నీళ్లు ఎంతో నేస్తంగా ఉండేవారు. ఇద్దరూ భూమిమీదే ఇరుగూ పొరుగుగా మసలే వారు. సూర్యుడు నీళ్ళ వద్దకు తరుచు వచ్చేవాడు. కాని నీళ్ళు మాత్రం సూర్యుని ఇంటికి ఎప్పుడూ వెళ్లేది కాదు.

ఇలా ఉండగా ఒకనాడు సూర్యుడు ఉండబట్టలేక నీళ్ళను అడిగాడు: "నీళ్ళూ, నీళ్లూ, మా ఇంటికి ఎందుకు రావూ?" అని.

"నీ ఇల్లు చెద్దది కాదు. మహా ఇరుకు. నా బలగమంతా వస్తే నీ ఇంట్లో చోటేదీ? మేమంతా నీ ఇంటికి

రావాలంటే పెద్ద ఆవరణఉండే భవనం కట్టు. మా బలగాని కంతా దానిలో విడిది ఏర్పాటు చేయి. అప్పుడు వస్తాము" అని నీళ్ళు సమాధానం చెప్పింది.

ఆ మాట విని సూర్యుడు తన ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడు. భార్య చంద్రమ్మ నవ్వుతూ తలుపు తీసింది. సూర్యుడు ఆలోచించడం ప్రారంభించాడు.

"ఏమిటి మీ ఆలోచన?" అని చంద్రమ్మ అడిగింది. సూర్యుడు తన పొరుగింటి నేస్తం నీళ్ళు తనతో

అన్న మాటలను తెలియజేశాడు. చంద్రమ్మ, "దానికి ఇంత ఆలోచన ఎందుకు? పెద్ద భవంతి కడదాము. తర్వాతనే వాళ్ళను పిలిచి విందు చేద్దాము" అని సూర్యునితో అన్నది. సూర్యుడు చంద్రమ్మ మాటలకు ఎంతో సంతోషించాడు.

మర్నాటి నుంచి ఇద్దరూ ఇల్లు కట్టడం ప్రారంభించారు. తమ ఓపిక ఉన్నంత పెద్ద ఇల్లు కట్టారు. ఇల్లు కట్టడం ముగిసింది. నీళ్ళు పరివారంతో పాటు విందు ఆరగించడానికి ఇంత మాత్రం చాలునని ఇద్దరూ అనుకున్నారు. ఒక మంచి రోజు చూచి నీళ్ళను ఆహ్వానించారు.

నీళ్ళు తన బలగం— చుట్టాలు పక్కాలు, నేస్తులూ గేస్తులూ మొదలయిన వాళ్ళతో పాటు సూర్యుని కొత్త ఇంటికి వచ్చి, ముంగిట్లో నిలబడి, "నేను ఇంట్లోకి రావచ్చా? ఇల్లు భద్రంగా ఉంటుందా?" అని ప్రశ్నించింది. సూర్యుడు, చంద్రమ్మ ఎంతో మర్యాదగా, ఎంతో ధీమాగా, "రావచ్చు మితమా! భయమేమీ లేదు. పదివేల ఏళ్ళపాటు ఉండే పక్కా భవంతి" అన్నారు.

అప్పుడు నీళ్ళు తన బలగంతో, సకల జలచరాలతోపాటు ఒక్క దూకున ఇంట్లోకి ప్రవహించింది. క్షణంలో భవన మంతటా మోకాటి బంటి నీరు నిండింది.

“ఇంకా ఇల్లు భద్రమేనా? మరి కొంతమంది మా బలగం వెలుపల ఉన్నారు. వాళ్ళు ఇంట్లోకి రావచ్చా?” అని నీళ్ళు మళ్ళీ అడిగింది.

“ఓ! అలాగే రావరానికి అభ్యంతరం ఏమిటి” అన్నారు సూర్యుడు, చంద్రుడు బిక్కు బిక్కుమంటూనే. ఎందుకంటే ఇంట్లో మోకాటి బంటి నీళ్ళు. తాము నిలవడానికే కావడంలేదు.

నీళ్ళు మరింత ప్రవహించింది. ఇల్లంతా తల బంటి నీళ్ళు నిలిచింది. “ఇంకా మా వాళ్ళు రావాలంటారా?” అని అడిగింది వెక్కిరిస్తూ నీళ్ళు. సూర్యుడు, చంద్రుడు ఏమంటారు పాపం! “సరే!” అన్నారు ఏమీ తోచక.

నీళ్ళు మరింత జోరుగా ప్రవహించింది. సూర్యుడు, చంద్రుడు చూస్తూ ఉండగానే ఇల్లు పూర్తిగా మునిగి పోయింది. ఇద్దరూ వై కప్పు ఎక్కి చూడడం మొదలు పెట్టారు.

నీళ్ళు మళ్ళీ అడిగింది అదే ప్రశ్న. సూర్యుడు, చంద్రుడు మునుపటి సమాధానమే ఇచ్చారు. నీరు ప్రచండ వేగంతో ప్రవహించింది. సూర్య చంద్రు లిద్దరినీ ఆకాశానికి ఎగగొట్టింది. ఇక నీళ్ళు తగ్గనేలేదు. వారిద్దరూ ఆకాశాననే వేలాడవలసివచ్చింది.

సూర్యుడు, చంద్రుడు ఆకాశంలోనే తేలుతూ ఉండడానికి కారణం ఇదే.

భాగవతం - బాలసాహిత్యం

ఏడు దశాబ్దాలనాటి మాట. నాకు శ్రీ వావిలికొలను సుబ్బారావుగారంటే చాల భక్తి. (ఆయన ఒక్క బమ్మెరపోతన నివాసస్థల విషయంలో పొరపడడంతప్ప మరే పొరపాటూ చేయని సత్యజీవి; ధన్యజీవి. ఏకో హి దోషో గుణసన్నిపాతే, విమజ్జతీందోః కిరణేష్వివాంకః— అన్నాడు గదా కాళిదాసుడు.) నాకప్పుడు ఎనిమిదేళ్ళ వయస్సు. ఏ మంచినైనా మనసుకు హత్తించుకొనే అమాయక హృదయం. వావిలికొలను వారిని ఆవయస్సులో ఒకమారు దర్శించాను. ఋషితుల్యమైన ఆయన స్వరూపం నా మనస్సులో అంకితమైంది.

నా కప్పుడు చదువువై మనస్సు నిలిచేది కాదు— నిజానికి దేనిమీద నిలిచేది కాదు. మరొకవైపు భరింపరాని తలనొప్పి. వచ్చీరానిభాషతో, తెలిసీ తెలియని వినయంతో ఉత్తరం వ్రాశాను ఆయనకు, నా మనస్థితిని వివరిస్తూ. ఏదైనా మందోమాకో చెప్పమనికూడ మనవి చేశాను.

నే నెవడిని? అంతపెద్దవారు నాజాబుకు తంచనుగా సమాధానం వ్రాశారు. నేనే కాక, నా ఇంటి పెద్దలందరూ గర్వించారు. “నాయనా నీ శ్రద్ధకు మెచ్చుకున్నాను. నీవు బ్రాహ్మిఘృతమనే ఆయుర్వేదౌషధం సేవించు. నీవు భాగవతం చదువగలిగితే, ద్రువ ప్రహ్లాదాదుల చరిత్రం చదువు. నీకు అంతటి భాషాజ్ఞానం లేకపోతే, నేను పిల్లలకోసం వ్రాసిన ఆర్యకథానిధి చదువు. దానిలో భారత భాగవతాదులలోని కథలను సరళమైన భాషతో నీబోటి పిల్లలకోసమే వ్రాశాను. ద్రువ ప్రహ్లాదాదుల జీవితాలు నీకు ఆదర్శమై నీ భవిష్యత్తును తీర్చిదిద్దుతాయి.” ఇది నాలుగు పావురావుల ఉత్తరం సారాంశం.

అంతటి మహామహుడు నావై శ్రద్ధవహించి చెప్పిన హితవును పాటించక పోవడమనేది సంభవం కాదు కదా ! ఆర్య కథానిధిని వెంటనే తెప్పించాను మా తాతగారిని, మా నాయనగారిని వెన్నాడి. తద్వారా భాగవతంలోని పిల్లల కథలు, ముఖ్యంగా కృష్ణలీలలు చదివాను, కొంచెం పెద్దవాడయిన పిదప. బాలసాహిత్యానికి భాగవతం ప్రత్యక్షంగాను, పరోక్షంగాను ప్రేరక మనిపించింది.

ఉత్తానపాదుని పెద్ద ఛార్య అయిన సునీతి కుమారుడు ద్రువుడు ఒకనాడు తండ్రి తొడఎక్కి తన సవతి తమ్ముడు ఉత్తమునివలె లాలన పొందదలచగా, సవతి తల్లి నసురుచి

“తండ్రి తొడనెక్కువేడుక దగిలెనేని
పూని నాగర్భమున నాడు పుట్ట కన్య
గర్భమున బుట్టి కోరిన గలదె నేడు
జనకు తొడ యెక్కు భాగ్యంబు సవతి కొడుక !

“అదిగాన నీ వదోక్షజు
పద పద్మము లాశ్రయింపు పాయక హరి నా
యుదరమున బుట్టనిచ్చును
వదలక యత్నై న ముదము వడపెద వనఘా !”

అని ఈసడించగా, అతడు యమునా తీరంలోని మధువనంలో తపస్సుచేసి నారాయణుని ప్రత్యక్షం చేసుకొంటాడు. అవమానతప్పుడైన ద్రువుని పట్టుదల పరమాత్మునే పట్టి దగ్గరకు తీసికొనిపోయాడని తెలుసుకొంది.

*

*

*

ప్రహ్లాదుడు ఇప్పటి దృష్టితో చూస్తే విప్లవకారుడు. న్యాయపథం అతిక్రమించి నప్పుడు తండ్రినైనా ఎదిరించవచ్చుననేది ప్రహ్లాద చరితం సారాంశం. అలాగే గురువులను కూడా ధిక్కరించవచ్చు.

“ఆటలకుఁ దన్ను రమ్మని
పాటించి నిశాటసుతులు భాషించిన దో
షాటకులేంద్ర కుమారుడు
పాటవమున వారి జేరి ప్రజ్ఞాన్వితుడై.

చెప్పడొక చదువు మంచిది;
చెప్పెడి దగులములు చెవులు చిందర గొనఁగా
నెప్పుడు మనయెడ నొజ్జలు,
చెప్పెద నొకచదువు వినుడు చిత్తము లలరన్.”

అని ప్రహ్లాదుడు తన సంగడికాండ్రతో నవ్వుతూ ఆట్లాడుతూనే వారికి జగన్నిధ్యాత్వం
నారాయణ వరమోత్తమత్వం వివరిస్తాడు.

“గురువులు తమకును లోబడు
తెరువులు సెప్పెదరు; విష్ణు దివ్య పదవికిన్
దెరువులు నెప్పురు; చీకటి
బశువులు వెట్టంగనేల బాలకులారా ?

తెండెల్ల పుస్తకంబులు;
నిండాచార్యులకు; మరల నేకతమునకున్
రండు; విశేషము సెప్పెద
బొండ్లొల్లనివారు కర్మపుంజముపాలై.”

అని వారిని నిరంతర హరిసేవకు ప్రోత్సహిస్తూనే ఉంటాడు. అతని ఆటలన్నీ ఆధ్యాత్మికాలు.

*

*

*

అదితి వామనుని ఆటలకు మురిసిపోతుంది. తనయవిలోకన పరిణామ పార
వశ్యంతో

“నన్ను గన్న తండ్రి : నాపాలి దైవమ :

నా తపః ఫలంబ : నా కుమార :

నాదు చిన్నివడుగ : నా కులదీపక :

రాగదయ్య : భాగ్యరాశి వగుచు!”

అని తనదగ్గరకు పిలుస్తుంది. ఆ వామనుడే త్రివిక్రముడై బలిని పాతాళలోకానికి అణచి
వేస్తాడు. (మంచివాడైనా చెడ్డవాడయినా దైత్యుడు ఆదితేయుల ఎదుట తలయెత్తుకొని
తిరగడానికి వీలులేదు. వారిని సామదానభేదోపాయాలతో అణచి వేయవలసిందే. ఇది
అప్పటి నీతి.)

•

*

*

ఈ బాలకథలే గాక కృష్ణలీలలు నేటి బాలసాహిత్యానికి పలుదోవలు తీర్చాయని
నా అభిప్రాయం. కృష్ణుని రూపం, వేషం, చేష్టలు అందరు పసిపిల్లల క్రీడాదులకు ప్రతీకలు.
తల్లులు తమ పిల్లలు ఏ పనిచేసినా గొప్పగా భావించడం, ఏ కొంచెం నలిగినట్టు కనిపించినా
ఏగాలి సోకిందోనని చప్పగా చల్లారిపోవడం సహజం. కృష్ణలీలను చెప్పిన భాగవత రచయిత
తలిదండ్రుల, బాలుర, పల్లెటూరి పడతుల, ముఖ్యంగా సాహసాలను ఆరాధించే పడతుల
మనస్తత్వాన్ని కూలంకషంగా మథించినవాడు. కనుక వివిధ దృక్కోణాలతో కృష్ణుని
బాల్య క్రీడలు వర్ణించి తర్వాతి బాలసాహిత్యానికి బాటలు తీర్చాడు.

కాలుసేతులు గట్టిగా, బలంగా ఆడించడం, ఒళ్ళు విరుచుకోవడం, పక్కన వున్న
వాటిని తన్ని తోసివేయడం పసివారి స్వభావం. వారి కాలి తాపులకు కొన్ని పెద్ద వస్తువులు
గూడ కాకతాళీయంగా దొర్లిపడవచ్చు. అలాటిదే శకటాసురభంజనం. పొత్తిళ్లలోని చిన్న
కృష్ణుడు కాలు జాడించాడు. పక్కనే ఉన్న బండొకటి దొర్లిపడి విరిగింది. పిల్లడి శక్తికి
మించిన పని ఏది జరిగినా, మహద్భుతమే. ఏదో భూతం, రాక్షసి వచ్చిందని, పిల్లవానికి

దైవానుగ్రహం ఉంది గనుక అపాయం కూలి విరిగిపడిందని తల్లి భావిస్తుంది; తన పిల్లడిలో దైవత్యమూ ఆపాదిస్తుంది.

“శకటము హరి తన్నిన దివి
బ్రకటంబై యెగసి యిరుసు భరమున గండ్లున్
వికటంబుగ నేలంబడె
నగటా : యని గోప బృంద మాశ్చర్యపడన్.”

జరిగింది ఈ ఉదంతం. ఇలాంటిది జరిగితే తల్లులు దిష్టితీసి నానా హైరానా పడుతారు. యశోద, తక్కిన గొల్లెతలు అలాగే పడ్డారు.

కృష్ణుని బాల్యచేష్టలు అల్లర్లన్నీ ఆదృష్టవశాత్తు అతడు ఉత్తరోత్తరా గొప్పవాడు కావడంవల్ల లీలలుగా మిగిలాయి. గొప్పవాడు కాకపోయిఉంటే, దుర్మార్గాలుగా రగిలేవి.

“వీడేనమ్మ కృష్ణమ్మ :
వేణువు ఊదే కృష్ణమ్మ
తలలో పింఛము చూడండి
మొలలో గజ్జెలు చూడండి
వీడే వీడే కృష్ణమ్మ.”

“తారంగం తారంగం :
తాండవ కృష్ణా తారంగం
వేణు వినోదా తారంగం !”

మొదలుగా బాలగీతాలకు ఆకరాలయాయి ఆ లీలలు.

*

*

*

గోపికలు కృష్ణుని దుడుకుచేతలు యశోదమ్మకు చెప్పడం, నేటి అల్లరి పిల్లలపై ఇరుగు పొరుగుమ్మలు తల్లులకు ఫిర్యాదు చేయడం వంటిదే.

“బాలురకు పాలు లేవని

బాలింతలు మొరలు పెట్ట బక పక నగి యీ

బాలుం డాలము సేయుచు

ఆలకు గ్రేపులను వదలె సంభోజాక్షి !”

ఇది పల్లెటూళ్ళలో నేటికీ జరిగేదే : పెద్దయింటి పిల్లల ఆగడాలను జనం చాలకాలం సహిస్తారు; వారి తలి దండ్రుల పరపతిని, వారివల్ల కలిగే ఉపకారాలనుబట్టి. మరీ శ్రుతిమించితే ఫిర్యాదులు చేస్తారు ఓపికలులేక. కాని, ఆ అల్లరి పిల్లలవల్ల గ్రామానికి లాభం కలిగితే, అల్లర్లను సహించడమేకాక, అల్లారు ముద్దుగాను చూస్తారు.

“గొల్లవారి వాడలకు కృష్ణమూర్తి : నీవు

ఏమి పనికి వచ్చినావు కృష్ణమూర్తి ?”

అనే గీతాలు అలాటి ముద్దు మురిపాల ముద్రలే.

ప్రపంచంలో మన్నుతినని పిల్లలుండరు. తమ దేహంలోని ఏవో రసాయన ద్రవ్యాలు లోపించడంవల్ల పిల్లలకు మన్నుతినాలని బుద్ధి పుడుతుందని వైద్యులు చెబుతారు. కాని పిల్లలకు మట్టి మృదుస్పర్శ, పట్టుకోగానే చేతిలోకి రావడం నోట్లో పెట్టుకోగానే కమ్మని వాసనవేయడం, పండ్లనందున గరగరలాడడం వంటి కారణాల వల్లనో ఏమో, మన్ను మహారుచిగా ఉండి తినాలని బుద్ధి పుడుతుందనుకుంటాను. తల్లి బలవంతంగా మన్ను తిన్న పిల్లడినోరు తెరిపించడం, ప్రేమతో తిట్టడం, కోప్పడడం ప్రతి యింటా జరిగే ఐకాంకిక. కాని ప్రతి పసివాడు కృష్ణునిలాగా

“అమ్మా : మన్ను తినంగ నే శిశువునో:

ఆకొంటినో: వెణ్ణినో:

నమ్మం జూడకు వీరి మాటలు: మది

న్నన్నీవు కొట్టంగ వీ

రిమ్మార్గమ్ము ఘటించి చెప్పెదరు; కా

దేనిన్ మదీయాస్య గం

దమ్మాప్రమాణము సేసి నా వచనముల్
దవ్వైన దండింపవే."

అంటూ తల్లికి చెప్పలేదు గదా : నేను తినలేదని బుకాయస్తాడు; తలతిప్పుతాడు తల్లికి చిక్కకుండా.

*

*

*

పిల్లల అల్లరికి విసిగెత్తిన తల్లులు పిల్లలను మంచంకోడుకో, స్తంభానికో, రోజీకో కట్టివేయడం చాల ఇండ్లలో మనం చూస్తుంటాము. అల్లాగే పనిచేసేప్పుడు వెనుకపాటున వచ్చి అల్లరిచేసే పిల్లలను, పాత్రలను పగులగొట్టే పిల్లలను, గద్దించడం, తరుమడం, పట్టుకొని బెదిరించడం పిల్లలున్న ప్రతి యింటి రమణీయ దృశ్యాలు.

"గజ్జెలు ఘల్లని మ్రోయగ
సజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని అతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగ, దల్లియు
పజ్జం జనుదేర"

కృష్ణుడు పరుపెడినట్టు, తల్లులు దగ్గరికి వచ్చేవరకు వేచి ఉండి, వారికి చిక్క చటుక్కున పక్కకు పరుగులిడడం ప్రతి పిల్లవాడూ చేసేపనే.

*

*

*

పల్లెలలో సాహసులైన పిల్లలు పాములను, చిరుతలను చంపడం, పల్లెవారంతా వారివలన కలిగే ఇలాటి సాహస సహాయాలకు మురిసిపోయి, వారి తక్కిన ఆగడాలను మన్నించడం నేటికీ జరుగుతున్నవే. అలాటి వాటికి సంకేతమే కాశీయమర్దనం.

*

*

*

అల్లరి చేయడం, తలిదండ్రులు బెదరించినా బెదరకపోవడం, వారిని ఒక ఆట
పట్టించడం పిల్లల వినోదం. అప్పుడు ప్రతి తల్లి యశోదలాగే

“తన్ను నెవ్వరైన దలపోయ బారెడు
నోజలేదు, భీతి యొకటెటుంగ,
డెలమి నూరకుండ్ల డెకనక్కెముల నాడు,
బట్టి శాస్త్రి చేయుభంగి యెట్లు?”

అని వితర్కిస్తుంది. భయపెడుతుంది; అదిగో బూచి, ఇదిగో గుమ్మడు - అని బెదురుచూపు
తుంది. ఆ బెదిరింపుల అనురణనమే

“గుమ్మడేడే గోపిదేవి
గుమ్మడేడే కన్నతల్లి
గుమ్మడేడే, గుమ్మడేడే
అమ్మ గోపెమ్మా!”

“గుమ్మాడమ్మా గుమ్మాడి”

మొదలయిన పాటలు. జిలిబిలి పలుకులు పలుకనేర్చిన పసివారు “ఎక్కడమ్మ బూచి? ఏడి
గుమ్మడు? ఎక్కడమ్మా బూచాడు?” అని నవ్వుతూ, కళ్ళు పెద్దవి చేసుకొని, కళ్ళు
మూసుకొని, కళ్ళు చికిలించుకొని నానా అభినయాలు చేస్తారు. అవన్నీ రాముని పేరుతో,
కృష్ణుని పేరుతో, వారి వారి ఇష్ట దేవతల పేరుతో బాలసాహిత్యానికి ఎక్కాయి. రామదాసు
కూడ

“బూచివాని పిలువ నంపనా గోపాల బాల
బూచివాని పిలువ నంపనా.
బూనివాని పిలువనంప బోతే వద్దు వద్దనేవు”

అంటూ తాను తల్లిగా రాముడు గోపాలబాలుడుగా పాడాడు. భక్తిలో సర్వశేషి అయిన సర్వేశ్వరుని ప్రేమికునిగా, పుత్రునిగా భావించడం, ఆయా ఆవేదనలతో ఆటమటించడం ఒక గొప్ప మదురఘట్టం. గోదాదేవి, అక్క మహాదేవి భగవంతుని తమ ప్రేయసిగా ఆరాధించారు. ఆ ఆరాధన మనకు మనోహర తమ సాహిత్యంగా సంక్రమించింది.

గొల్లెతలు కృష్ణుని "జల్లి తొట్ల నునిచి దీవించి"

"జోజో కమలదళేశ్వరి :

జోజో మృగరాజ మధ్య జోజో కృష్ణా:

జోజో పల్లవ కరపద :

జోజో పూర్ణేందువదన: జోజో యనుచున్"

జోలలు పాడారట. ఆ జోలల నినాదాల అనునినాదమే అన్నమాచార్యుల

"జో వచ్యుతానంద : జోజో ముకుందా :

రావె పరమానంద రామగోవిందా:"

అనే జోలపాట. (ఈ పాటలో ఒక విశేషం ఉంది. అన్నమాచార్యులు జో వచ్యుతానంద - రావె పరమానంద అని ప్రాసలో - వప్రాసలో పల్లవి వెప్పారు. తమిళ భాషలో అచ్చుకు పరమైన అకారానికి వడాగమం వస్తుంది. ఉదా :- తిరు + అరంగం = తిరువరంగం. తిరు + అణ్ణామలై = తిరుమణ్ణామలై. తెలుగులో గ్రాంథిక భాషలో ఈ వడాగమం లేదుగాని, వ్యవహార భాషలో ఉంది. ఉదాహరణకు :- రా + అమ్మా = రావమ్మా, తిను + అమ్మా = తినవమ్మా. చెప్పు + అమ్మా = చెప్పవమ్మా, పో + అమ్మా = పోవమ్మా, ఇత్యాది. అన్నమాచార్యులు ఎన్నో వ్యవహార ప్రయోగాలతోపాటు వైష్ణవ సంప్రదాయంతోను, వ్యవహారంతోను వచ్చిన ఈ వడాగమ ప్రయోగాన్ని ప్రాసలో

బిగించారు. కొందరు ఈ రహస్యం తెలియక జో అచ్యుతానంద — రార పరమానంద అని పాడుతారు, అన్నమాచార్యుల వంటివారు ప్రాసను వదలుతారా అనైనా ఆలోచించక.) ఇలాగే

“రామలాలీ, మేఘ శ్యామ లాలీ
తామారాసానయన దశరథ తనయా లాలీ.”

మొదలైన జోలపాటలు పుట్టాయి.

*

*

*

కృష్ణుడు గోపాలురతో చట్టలారగించడం, రాసక్రీడలు, గోపికల విరహం మున్నగునవన్నీ బాలసాహిత్యంలో, జానపదసాహిత్యంలో, స్త్రీల పాటలలో చోటు చేసుకొన్నాయి.

భాగవతంలోని ద్రువ ప్రహ్లాదాది బాలుర ఇతివృత్తాలు, కృష్ణుని బాల్యలీలలు భారతీయ బాలసాహిత్యానికి మూలబంధాలుకావడం సహజమని తోస్తుంది. కృష్ణుని లీలలు రాముని చరితము, తథాగతుని త్యాగగాథ చిత్రశిల్పాలతో ఆగ్నేయాసియా అంతటా మాత్రమేకాక, భారతసంస్కృతి ప్రసరించినచోటంతా వ్యాపించాయి; సాహిత్యంలో వివిధ ప్రక్రియలను అలంకరించాయి.

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

గ్రంథాలయం

—(0)—

వసూరు సంఖ్య 4-0314

తేది 11.12.95

44

BLANK PAGE

ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲಾ

ಸರ್ಕಾರ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲಾ

(0)

45

BLANK PAGE

ఈ కథలను గురించి

ఈ కథలు ప్రయోగాత్మకంగా వ్రాసినట్టివి. పిల్లలకు వినోదంతో పాటు విజ్ఞానమూ కలిగించడం వీటి ఉద్దేశ్యం.

మొదటి కథ మనదేశంలో రెండువేల యేళ్ళకు ముందు అక్షరాభ్యాస పద్ధతి ఎలా ఉండేది, లిపులు ఎన్ని ఉండేవి, రాజులు, మహారాజులు తమ పిల్లల అక్షరాభ్యాసాన్ని ఎంత వైభవంగా చేయించేవారు అనే విషయాలు వివరిస్తుంది. రెండవ కథ ప్రత్యక్షసాక్షి కథనంలాగ సాగింది; పిల్లలు తాము చూచిన సంఘటనలను ఎలా రమ్యంగా చెప్పాలో తెలుపుతుంది. మూడవ కథ ఆత్మ నివేదనం. ముసలివారు తమ అనుభవాలు చెబుతూ ఉంటే, పిల్లలు శ్రద్ధగా వింటారు. పిల్లల మనస్సును ఆకట్టుకోడం ఈ కథ లక్ష్యం. నాల్గవది ఒక ఆదునికుడు తన అనుభవాలను వేమన పద్యాలతో సమన్వయించి చెప్పినట్లున్న కథ. ఇది పిల్లలకు ఉచితానుచితాలు చెబుతుంది. ఐదవది కేవలం వినోదం. జాబిల్లిలో రాట్నం వడికే ముసలమ్మ, జింక ఉన్నవనే మన పుక్కిటి పురాణం ఎలాటిదో ఈ ఆఫీసా కథా అలాటిదే. బాల సాహిత్యం నిజానికి రామాయణ భారతాలతోనే ప్రారంభమయినా, బాలకృష్ణుని లీలలు, ఇతర బాలుర కథలు ఉన్నది బాగవతంలోనే. కృష్ణలీలలు పిల్లలకు ఆహ్లాదంతో పాటు ధైర్య సాహసాలు కలిగిస్తాయనే అభిప్రాయంతో ఆరవదయిన వ్యాసం పుస్తకం చివర పిన్నుడిగా చేరింది.

ఈ కథలకు బాలబాలికల మెప్పు తప్పదని విశ్వసించవచ్చు.